

Primul Război Mondial începea în vara anului 1914, sub pretextul asasinării arhiducelui Franz Ferdinand la Sarajevo. Confruntarea militară angrena forțele a 33 de state, pe 5 continente, aceasta fiind o situație de o amploare fără precedent pentru omenire. Mai mult de 9 milioane de persoane au fost ucise din cauza războiului, atât pe front, cât și din cauza efectelor secundare ale unei conflagrații.

În 1914, Europa se împărțea între două mari alianțe politico-militare, Antanta (Franța, Imperiul Britanic, Imperiul Țarist) și Puterile Centrale (Germania și Austro-Ungaria).

În același timp, România trebuia să decidă momentul intrării sale în război și alianța alături de care o va face. Cu acest scop, are loc Consiliul de Coroană de la Castelul Peleş din anul 1914, iar în prezența celor mai importante figuri politice ale vremii, se decide menținerea statutului de țară neutră.

În vara anului 1916, când pe fondul presiuni exercitate de germani pe frontul de vest, forțele Antantei i-au cerut României să li se alăture și să declanșeze o ofensivă asupra Austro-Ungariei. În viziunea aliaților, România avea un mare atu, pentru că putea mobiliza o forță militară numeroasă (aproximativ 800 000 de oameni). Calculul liderilor militari și politici ai Antantei a fost că acest fapt va slăbi presiunea uriașă exercitată la Verdun asupra armatei franceze. Acest lucru s-a și întâmplat, pentru că germanii au fost nevoiți să deplaseze câteva divizii de pe frontul de vest, spre cel de est, din Transilvania.

Analizând oportunitatea istorică și bazându-se pe promisiunile din cadrul tratatelor purtate cu reprezentanții Franței, Rusiei și Angliei, Consiliul de Coroană de la Cotroceni din 27 august 1916, a decis intrarea în război a României de partea Antantei. În seara zilei de 27 august la Viena, reprezentantul României a înmănat declarația de război a României autorităților austro-ungare. Într-o atmosferă de mare entuziasm social, România avea să se angajeze într-un conflict cu implicații majore asupra istoriei sale.

Intrarea României în conflict de partea Antantei, a fost negociată de prim-ministrul în funcție la acea dată, liberalul Ion. I.C. Brătianu. Aliații s-au angajat că, după război, Transilvania, Bucovina și Banatul vor deveni parte a statului român.

În ceea ce privește efectivele, în august 1916, în România au fost mobilizate 833 601 persoane (642 139 de soldați de trupe, 15 949 de ofițeri, 41 592 de muncitori în

întreprinderi industriale militare, iar 133 921 activau în partea sedentară a armatei). Totalul celor care puteau fi chemați la arme se ridica la 1 254 471 de oameni.

Armata Română a fost împărțită astfel: Armata de Nord (cu un efectiv de 126 808 de oameni), Armata I (134 403 de oameni), Armata a II-a (126 808 oameni). Acestea urmau să opereze pe frontul care trebuia deschis în Transilvania, iar Armata a III-a (142 523 de oameni) urma să apere frontiera de sud a țării. Aceștia li se adăuga Corpul 5 Armată, reprezentând o rezervă de 51 165 de oameni, aflați sub comanda Marelui Cartier General. Restul trupelor erau angrenate în alte activități sau în servicii diverse, inclusiv în partea sedentară a armatei.

Baza armatei era compusă din trupe de infanterie (81%), artileria reprezenta 9%, iar cavaleria 4%, restul fiind reprezentat de trupele de căi ferate, grăniceri, aviație, sau marină.

Serviciul sanitar era compus din 120 de formațiuni, incluzând și 42 de trenuri sanitare. Pentru război au fost pregătite 500 de spitale de campanie, cu 75 000 de paturi.

În noaptea de 27/28 august 1916, într-o atmosferă plină de entuziasm, primele trupe române au trecut Carpații, intrând în Transilvania. Începea astfel o primă etapă a ceea ce avea să fie campania militară din anul 1916. Corpurile de armată conduse de generalii Constantin Prezan (Armata de Nord), Alexandru Averescu (Armata a II-a) și Ioan Culcer (Armata I) au pătruns relativ rapid pe o distanță de 100 de kilometri în interiorul Transilvaniei, ajungând până la Sibiu.

Deplasarea unor trupe cu o mare experiență în luptă, dar și superioritatea armamentului din dotare, aveau să schimbe situația și să determine intrarea într-o nouă etapă a războiului, în care Armata Română începe să-și apere cu îndârjire și cu mari sacrificii pozițiile câștigate. O primă luptă începe la Sibiu (26-29 septembrie), iar altele se desfășoară între Olt și Mureș (2-7 octombrie), precum și la Brașov (7-8 octombrie).

În primele șase zile ale lunii septembrie, în sudul țării are loc atacul bulgaro-german (bătălia de la Turtucaia), în care Armata a III-a condusă de generalul Mihai Aslan, a fost înfrântă de inamici (28 000 de prizonieri și 7 000 de morți). Luptele continuă pentru apărarea Dobrogei, iar în intervalul 1-5 octombrie, la inițiativa generalului Alexandru Averescu, are loc Operațiunea de la Flămânda, care eșuează din cauza condițiilor meteo nefavorabile.

În luna octombrie, pe frontul românesc avea să sosească Misiunea Militară Franceză, condusă de generalul Henri Mathias Berthelot. Misiunea avea în componență aproximativ 1500 de ofițeri și specialiști, care au asistat, instruit și consiliat Armata Română.

La sfârșitul lunii octombrie și în toată luna noiembrie 1916, operațiunile Armatei Române aveau un pronunțat caracter de apărare și retragere strategică. Au avut loc lupte grele la Predeal (Valea Prahovei, 27 octombrie – 25 noiembrie), Bran (Câmpulung, 6 octombrie – 29 noiembrie) și Oituz (11-27 octombrie și 10-15 noiembrie).

Generalului Eremia Grigorescu, comandantul Diviziei 15 Infanterie (ce avea să fie supranumită „Divizia de Fier”), i se datorează apărarea punctului Oituz. Astfel, inamicului nu i s-a permis să pătrundă în Moldova, fapt care ar fi condus la ocuparea acesteia, la pierderea războiului și la desființarea statului român.

Lupte grele s-au mai dat pe Valea Oltului (16 octombrie – 27 noiembrie) și pe Valea Jiului. În prima bătălie de pe Jiu (23-29 octombrie) a fost grav rănit și ulterior avea să-și piardă viața generalul Ion Dragalina. Tot atunci se remarcă și Ecaterina Teodoriu, figură emblematică a eroismului feminin.

Cea mai importantă bătălie a lunii noiembrie, a fost cea de pe Neajlov-Argeș, ce avea o miză însemnată: apărarea Bucureștiului. Bătălia a avut loc între 25 noiembrie și 3 decembrie 1916, iar în ciuda eforturilor depuse de Armata Română, aceasta a fost pierdută. Aceasta s-a soldat cu ocuparea Capitalei de către trupele germane (6 decembrie). În tot acest timp, Armata Română a început să se retragă spre zona Moldovei.

Pentru a întârzia înaintarea inamicului, dar și pentru a nu facilita capturarea resurselor și a bogățiilor țării, în timpul procesului de retragere, soldații români au fost nevoiți să distrugă infrastructura rutieră și feroviară, precum și componente ale industriei naționale (rafinăriile de la Ploiești).

Evoluția operațiunilor militare din lunile octombrie și noiembrie 1916, precum și pericolul ca armata germană să ocupe Muntenia, au determinat autoritățile statului să pregătească retragerea, începând cu luna noiembrie, a administrației și a bunurilor care puteau fi transportate în Moldova. Din Muntenia s-au refugiat în Moldova aproximativ 1,5 milioane de civili, acestora alăturându-li-se 20 000 de militari răniți sau bolnavi, 194 945 de soldați,

corpul funcționarilor din ministere, autorități publice și ceferiști. Numărul populației a fost sporit și de prezența unui milion de soldați ruși.

Începând cu primele zile ale lunii decembrie, statul român a luat primele măsuri pentru a asigura reorganizarea armatei și supraviețuirea populației, iar orașul Iași a devenit capitala statului român. În aceeași perioadă, Nicolae Iorga (1871 –1940), prolific om de cultură și politician, rostea un discurs de importanță istorică pentru poporul român, care surprindea vocea, sentimentele și trăirile poporului român al acelei perioade, reprezentând deopotrivă sentimentele elitelor românești, cât și trăirile țăranului simplu.

Nicolae Iorga nota atunci: *„suntem hotărâți să mergem până la capăt, în credința că, dacă s-a ridicat vreodată o religie pe lume, dacă s-a vorbit de dreptate și ideal, nu se poate, cu nici un chip, ca și înaintea celei mai sălbatice forțe organizate, să piară drepturile unui popor de a trăi pe pământul în care nu este fir de țărână care să nu fie acoperit de cel mai nobil sânge. (...) Precum noi lăsăm la alții averea și numele nostru, aceia cari cad pentru Țară și viitorul Neamului, își lasă sufletul întreg, atât de mare cum era în momentul sacrificiului lor, acelora în mijlocul cărora cad. Cel din urmă soldat cu haina sfâșiată de suferințele și răbdările îndelungate față de asprimea naturii și de cruzimea dușmanului, aduce în făptura sa morală pe toți acei cari nu-i vom mai vedea aievea niciodată. Și niciodată steagul românesc n-a fost mai mândru decât în momentul când a arătat celei mai superbe alcătuiți militare din Europa că pot merge țăranii fără școală, fără arme moderne, înaintea oștirii înzestrată cu tot ce o cultură grozavă și înverșunată dă sclavilor înarmați cari o reprezintă. (...) Poporul românesc se cuprinde din acei cari țin arma în mână, din acei cari li dau tot sprijinul pentru a o putea întoarce împotriva dușmanului și în acei cari trăiesc numai spre a admira acest eroism, a-i culege roadele pentru popor și de a da mâna de ajutor care este trebuitoare pentru a garanta victoria. (...) În colțul acesta unde ne-am strâns, să păstrăm cu scumpătate sămânța de credință și vom vedea și noi la rândul nostru dispărând negura stăpânirii străine și vom putea zice ca Petru Rareș, fiul lui Ștefan, că vom fi iarăși ce am fost, și încă mai mult decât atât.”* Această cuvântare a fost publicată în marile ziare ale vremii, multiplicată și trimisă soldaților de pe front, luând forma unui imn de credință.

Anul 1917, marchează momentul reorganizării armatei române, sub patronajul regelui Ferdinand, a lui Constantin Prezan, Alexandru Averescu, Constantin Christescu, Eremia Grigorescu, Arthur Văitoianu și nu în ultimul rând, reprezentantul Misiunii Militare Franceze, Henri Berthelot. Conform planului de război pentru anul 1917, au loc victorioasele bătălii de

la Mărăști între 24 iulie și 1 august, Mărășești între 6 august și 19 august și Oituz între 8 și 22 august 1917.

Din cauza unor circumstanțe politice nefavorabile care determină Rusia să iasă din război, România nu s-a putut bucura de victoriile de pe front așa cum s-ar fi convenit, izolarea politică obligând-o să încheie Pacea de la București, (între România, pe de o parte și Germania, Austro-Ungaria, Bulgaria și Turcia pe de altă parte). Acest tratat avea prevederi nefavorabile, care ar fi impus cedarea unor teritorii mari și a unui număr impresionant de populație. Tratatul a fost ratificat de Parlament în iunie 1918, însă nu a fost sancționat de regele Ferdinand, fapt care îl făcea neaplicabil.

La 27 martie 1918, la Chișinău, Sfatul Țării hotără unirea Basarabiei cu România. În declarația de unire se menționa „în puterea dreptului istoric și dreptului de neam, pe baza principiului ca noroadele singure să-și hotărască soarta lor, de azi înainte și pentru totdeauna se unește cu Mama sa, România”.

La 9 noiembrie 1918, guvernul român îi adresează un ultimatum Mareșalului von Mackensen, comandantul suprem al trupelor de ocupație germano-austriece, prin care îi solicita să părăsească teritoriul țării. În aceste circumstanțe, se decretă remobilizarea armatei române de Marele Cartier General român, unitățile primind ordin să treacă simultan în Transilvania, Muntenia și Dobrogea.

Unirea Bucovinei cu România a avut loc la 28 noiembrie 1918, la finalul căreia se susținea „Unirea necondiționată și pe vecie a Bucovinei cu vechile ei hotare până la Ceremuș, Colacin și Nistru, cu Regatul României”.

La 1 decembrie 1918, regele Ferdinand și regina Maria intră în București în fruntea trupelor române și sunt primiți de populația Bucureștiului, cu multă însuflețire și entuziasm. La Rezoluția Adunării Naționale de la Alba Iulia, Ion I.C. Brătianu a primit delegația transilvănenilor care doreau unirea cu Patria Mamă, cărora le-a răspuns „De o mie de ani vă așteptăm și ați venit ca să nu ne mai despărțim niciodată”.

Unirea Transilvaniei cu România a fost proclamată la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, prezidată de Gh. Pop de Băsești, unde au participat 1228 de deputați din 26 de județe, împreună cu reprezentanții cultelor, a societății profesionale, partidelor politice, gărzilor naționale, tinerimii universitare și a fundațiilor, astfel că toate păturile sociale, toate interesele și toate ramurile de activitate românească erau reprezentate.

Pe plan european, Primul Război Mondial a marcat dispariția marilor imperii (Austro-Ungar, Țarist, German, Otoman) și apariția unui număr mare de state naționale.

Efortul de război al României a fost imens, numărul victimelor trecând de un milion. Dintre aceștia, 335.000 au fost morți sau dispăruți, 75.491 invalizi, peste 300.000 de orfani de război, iar pe lângă acestea se adaugă 650.000 de morți, din circumstanțe nefericite provocate de război.

Plecând de la momentul instaurării domniei lui Alexandru Ioan Cuza și Unirii Principatelor Române din anul 1859 și până la dobândirea Independenței din anul 1878, românii au crezut cu putere în unitatea sa și au luptat pentru obținerea ei. Pentru ca Marea Unire din anul 1918 să aibă loc, a fost nevoie de implicarea tuturor, de la mic la mare, începând cu primele tratative de intrare în război din cadrul Consiliului de Coroană din anul 1914, mobilizarea propriu zisă a armatei și până la momentul reînfrățirii românilor, sub un steag comun.

Ceea ce au reușit românii anului 1918, a fost să demonstreze că prin unirea unei generații în forță și în gândire, au obținut ceea ce înaintașii lor doar au visat. Acest aspect ar trebui să constituie un motiv de reflecție pentru generațiile de astăzi, arătând cum prin faptele lor, figurile naționale emblematice precum membrii Casei Regale, politicienii, militarii sau chiar simplii țărani, au fost artizanii Marii Uniri.

Urmașii de astăzi ai eroilor Primului Război Mondial, se închină cu recunoștință eternă în fața memoriei acelor bravi ostași români, care și-au vărsat sângele pentru libertatea și unitatea națiunii române. Centenarul Marii Uniri este momentul exprimării recunoștinței și admirației pentru puterile aliate, care prin luptele purtate cu vitejie împotriva dușmanilor, au eliberat pe frații români din teritoriile ocupate.

Rezultatul tuturor demersurilor politice sau militare, a arătat că fiecare persoană angrenată la efortul de război, a contribuit pe măsura posibilităților sale la realizarea idealului național. România Mare nu a fost un dat, ci un vis mareț, pentru realizarea căruia s-a plătit un preț mare de sânge românesc.

Ctitorii României Mari, lasă moștenire urmașilor lor, dovada vie a faptului că „Unde-i unul nu-i putere/ La nevoi și la durere/ Unde-s doi, puterea crește/Și dușmanul nu sporește”, după cum puncta Vasile Alecsandri în poezia „Hora Unirii”.